

Asia: VN/ 797/2021

Ehdotus valtioneuvoston periaatepäätökseksi kyberturvallisuuden kehittämisohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) on pyytänyt 13.1.2021 lausuntoja ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi kyberturvallisuuden kehittämisohjelmasta (VN/797/2021). Huoltovarmuuskeskus (HVK) lausuu linjauksiin pyynnön mukaisesti kohdat eritellen:

Yleinen

HVK tuo yleishuomiona kokonaisuudesta esiin, että kehittämisohjelma on kattavasti hahmoteltu. Kyberturvallisuuden merkityksen ollessa hyvin laaja, huomio kiinnittyy siihen, että ohjelman teemat ja niiden kuvaukset keskittyvät kyberturvallisuuteen hyvin teknologiaalhtëisesti. Taustalla on oletettavasti aiheellinen rajaus, jonka avaaminen voisi tukea teemojen valinnan perusteita.

HVK:n Digitaalinen turvallisuus 2030 -ohjelma on huomioitu useaan kertaan materiaalissa. HVK pyytää huomioimaan, että Huoltovarmuuskeskuksen (HVK) Digitaalisen turvallisuuden 2030 -ohjelmasta käytetään hankkeen sijaan nimitystä ohjelma, johon sisältyy projekteja. Toivomme myös yhteistyötahojen käyttävän samaa terminologiaa yhdenmukaisuuden ja viestinnän selkeyttämisen vuoksi.

Huippuluokan osaaminen

Osaamiseen panostaminen koetaan HVK:ssa yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeäksi nostoksi kehittämisohjelmaan. Kyberturvallisuuden kokonaisuuden kehittämisen näkökulmasta ”huippuluokan osaaminen” sijaan olisi oleellista painottaa kattavaa osaamista, joka on ison joukon saavutettavissa. Osin tämä näkyikin kehitystoimenpiteissä. Monipuolinen tai kattava osaaminen ei rajaa pois niitä ihmisiä, jotka eivät motivoitu kilpailullisuudesta. Kyberalalle on tärkeää rohkaista erityyppisiä ihmisiä.

”Huippuluokan osaaminen” on kuitenkin tärkeä kattavan osaamisen osa-alue. Huippuosaamiselle on tarvetta kaikissa kyberturvallisuuden osa-alueissa. Kuitenkaan ei ole tarpeen tavoitella tilannetta, jossa kaikki osa-alueet ovat pelkkää huippuosaamista. Onnistuakseen huiput tarvitsevat tuekseen tasavahvoja osaajia. Tasavahvasta joukosta on myös edellytyksiä nousta useampia huippuosaajia.

Naisten ja tyttöjen esiin nostaminen on positiivinen asia, mutta rohkaiseminen alalle mainitaan vasta lukio-opetuksen yhteydessä. Rohkaiseminen on syytä aloittaa jo varhaiskasvatuksessa. Koko ikäpolvea kannustava lähestymistapa huomioisi luontevammin myös ne, jotka eivät miellä itseään kumpaankaan enemmistösukupuoleen kuuluviksi.

Huippuosaamista käsittelevissä kohdissa olisi hyvä selkeämmin huomioida, että huippuosaaminen voi syntyä muutakin kautta kuin perus- ja jatkotutkinto-opinnoissa. Täydennys- tai muuntokoulutettu saattaa olla tarvittava erityis- tai huippuosaaja, koska hänessä yhdistyy kyberin ja jonkin muun alan osaaminen. Toiminnan ja tietoteknisen osaaminen yhdistyminen on keskeinen kyberturvallisuuden menestystekijä.

Kiinteä yhteistyö

Teeman asettelu on selvä kokonaisuus.

Vahva kotimainen kyberteollisuus

Vahva kotimainen kyberteollisuus on kyberturvallisuuden omavaraisuuden kannalta merkittävä tekijä ja siten kehitysohjelmaan hyvä nosto. Kuten tekstissä esitetään, se nojautuu pitkälti kehittämisohjelman muihin pääteemoihin. Kilpailukyvyyn yhteydessä olisi hyvä mainita myös kyberturvatuotteiden ja -palveluiden kaupallista soveltamista eli tuotteistamista ja markkinointia ymmärtävien osaajien tarve. Tämä kytkeytyy vahvasti myös ensimmäiseen pääteemaan ja siihen liittyvään kommenttiin termin ”huippuosaaminen” laajentaminen kattavaan osaamiseen: esimerkiksi kyberturvallisuuden huippukehittäjät tarvitsevat osaavan ja alaa ymmärtävän markkinoinnin tukea, jotta tuote tai palvelu osataan paketoita käyttäjälle helppoon muotoon ja markkinoida ostajalle. On hyvä huomioida, että kilpailuetu ja ratkaiseva menestyksen tekijä voi syntyä muustakin kuin teknologiasta tai teknisestä huippuosaamisesta.

Tehokkaat kansalliset kyberkyvykkyydet

Tehokkaat kansalliset kyberkyvykkyydet ovat keskeinen osa kriittisen infrastruktuurin digitaalisen turvallisuuden kehittämistä, joten osio on HVK:n kannalta keskeinen teema yhteistyössä. Teemassa on nostettu esiin mainintana digitaalisen yhteiskunnan keskeiset tiedot, tietovarannot ja -palvelut ja niiden toiminnan turvaaminen. Samassa osiossa tulisi huomioida lisäksi kasvava datatalous ja siihen liittyvä kyberturvallisuus.

Liite 1: Kehittämisohjelman toimeenpanosuunnitelma

Kohta 1.4. Huoltovarmuuskeskus näkee yhteiskunnan kannalta tärkeänä, että kannustetaan koko ikäluokkaa kiinnostumaan kyberalasta. Teknologia-alan kyberosaamisen työyhteisöt ovat usein hyvin homogeeniset työtehtävästä riippumatta. Tämän korostaminen kannustaa monipuolistamaan osaajapohjaa, mukaan lukien tytöt ja naiset.

Kohta 3.1. Tavoitteen asettelu on hyvä tulevaisuuteen nähden. Arvoketjujen määrittäminen on ilmeisen riippuvainen tavoitteesta 10.2., jonka vastuutahoksi on määritetty HVK. Aikataulullisesti jää epäselväksi, onko vuosien 2021-2023 aikana toteutumiseksi tiedossa selkeät mittarin mukaiset arvoketjut. Arvoketjujen määrittäminen on osa jatkuvaa työtä. HVK:n Digitaalinen Turvallisuus 2030 -ohjelmassa tavoitteena on, että ajanjakson aikana keskinäisriippuvuuksien selvittäminen etenee ja säännöllinen harjoitustoiminta laajentaen uusiin toimialueisiin, joten tämä huomioiden tavoite on saavutettavissa.

Kohdat 10.1. 10.2. 10.3. 11.1. ja 11.2. voidaan katsoa soveltuvin osin kuuluvan Digitaalinen Turvallisuus 2030 -ohjelman projektien toteutukseen.

Kohta 12.3. on osa HVK:n normaalitoimintaa.

Helsingissä 2.2.2020

Toimitusjohtaja Janne Känkänen

Kallioinen Päivi
Huoltovarmuuskeskus